המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא קא.

מסורת הש"ס

מ) סוטה מד. סהלכות פרו"ר מ"ח, ב) הלייר ב"ם הרש"ם

מוסף רש"י

חצר הקבר. שלפני המערה כדאמר מדר כנין הקברות בכ"ב, שעושין מערות גדולות של שם (ל"ל ד') על שם ויחיפר כמתליה בניב כוכין תרוכות כמדת המת ומחוצו לתוכן והמערה מקוהה בתקרה ויכסו ושוטה ומות רחבה כלפ המערה ופותח מי המערה לתוך הגומה כמוהל המערה כמין פתח, ולוחה גומה היא חצר הקבר (סוטה מד:). **העומד בתוכו עדהור.** כל מקום שהוא עומד בה טהור. דכיון דמערה חלוקה הימנה ומחלוחות ניכרות, לא נזר רבנן בחתים שבתוכה שיתפסו ד' אמות סביבותיה לגד המערה, לכי גזר רבנן מרבע אמות בחת המוהל בחוץ, וכנון למעלה אלל גג המערה, כדי להרחיק את האדם מלהסיל על המוחלה, אבל מלן ים היכי ושם.

רבינו גרשום

הפתח והכוחל הרחב שהפתח של מערה שם אין עושין בו כוכין וכן דין השיעור הכוכין של כל אחד ארכו ד' אמות ורוחבו ארבעה טפחים ורחבו ששה ומכניסין בתוכה המת עם ארונו וכיצד מחלקין ג' כוכין בכוחל האורך של מערה מרחיק הכוך הראשון מכוחל רוחב המערה חצי אמה והכוך עצמו רחבו אמה ובין כוך זה לכוך אחר צריך אמה הרחקה ומקום הכוך השני אמה ובין כוך שני לכוך שלישי אמה בינתים כי היכי דלא נגעי אהדדי והכוך השלישי אמה הרי בין תפישת ג' כוכין ובינתיהם ה' אמה ובין כוך שלישי לכוחל המערה בסיום המערה חצי אמה הרי בין חצי אמה זו וחצי אמה אחרת אמה אחת מ) הרי פה על הו' הרי י' אמות והם הכי נמי שיש ג' כוכין לאידך נמי כוחל של אורך המערה הרי כאן י' כוכין ובכוחל אחר של רוחב המערה חוקר ב' כוכין כנגד של כוכין שבאורך הכתלים שפונים לחללו ב' ועושה ותולק אותם באלו ד' אמות של רוחב המערה וכיצד. ירחיק חצי אמה מכוחל המערה ועושה כוך אמה רוחב ובין כוך לחבירו אמה והכוך השני עצמו אמה ובין כוך שני לכוחל המערה חצי אמה הרי כאן בין שני כוכין (בין מקומן) הביניהן שלש אמות ושני חצאי אמה הסמוכין לכוחלי המערה הרי כאן ד' אמות ותוך המערה ד' אמות על שש הכל פנוי אבל בכתלים ולפנים מהם בתוך הסלע היו חוקרין שיעור כוכין הללו ומכניסין בכוך המת כאורנו: ר' שמעון אומר עושה תוכה של מערה פנוי שש ברוחב על ח' אמות באורך ופותח לתוכה וכורה בכתליה י"ג כוכין ד' מיכן בכוחל הארוך שירחיק מכוחל רוחב המערה חצי אמה מכל כוחל והכוך אמה בין כוך ראשון לכוך שני אמה וכוך שני אמה ובין כוך שני לכוך שלישי אמה ובין כוך שלישי לכוך רביעי אמה וכוך רביעי אמה ובין כוך רביעי לכוחל המערה חצי אמה הרי לך כאן בין ד' כוכין והפסקות שבין הכוכין ועם שני חצאי אמה שסמוך לקרנות ח' אמות והם הכי נמי עבדין באידך כוחל דאורך המערה הרי לך ח' כוכין בין שני צידין אורך כוחלי המערה

מ) נראה דל"ל הוספה על הה' הרי ו'.

ארבעה מכאן. בכוחל שארכו ח' ד' אמות לרוחב הד' כוכין וג' אמות לשלשה חורות שביניהן ושני חצאי אמה לשני הזויות של אותו הכוחל הרי ח' אמות: **אחד מימין הפתח כו'.** בגמרא מפרש היכי קיימי: **ושוטה חצר כו'.** בין המוכר מקום לחבירו לעשות קבר בין המקבל לעשות לחבירו קבר צריך לעשות חצר למעלה על פי המערה מקום פנוי ו' על ו': **כמלא המטה וקובריה.** כלומר ושאלי המטה: **ופותח לתוכה שתי מערות.** הך מערה דלעיל ועוד מערה אחרת כנגדה דהוו להו ב' מערות בין הכל לחצר וכבל אחת יש בה ח' כוכין ועכשיו יוכלו ושאלי המטה לבא מכאן ומכאן מן הצדדין שאין שם מערה לחצר ולא יהו דוחקין על גבי המערות. וליכא לפרושי ופותח לתוכה שתי מערות בר מהך דלעיל דהוו להו ג' דהא פרכינן בגמ' [ע"כ] דאי לא תימא הכי ד' מערות לר"ש היכי עביד להו כו' ואי תימא הכי נמי הוה מצי לאקשויי ההיא קושיא עצמה בג' מערות לרבנן. והא דתנא לעיל מערה ואח"כ חצר ואחר כך מערה שניה שכנגדה דהיכי ליתני עושה חצר ופותח לתוכה ב' מערות והלא אין קרוי חצר עד שיעשה תחלה המערה שהחצר לפניה דאין קרוי חצר אלא דבר שהוא כניסת בית או כניסת מערה: **ופותח לתוכה.** שהמוכר או המקבל צריך לתת מקום ולעשות שתי מערות שכל זה תורת קבר הוא: מערה דרבנן כזה:

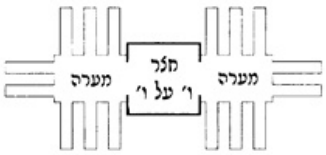

ר' שמעון אומר ארבע. מערות צריך לעשות מארבע רוחות החצר ובכל מערה י"ג כוכין כזה:

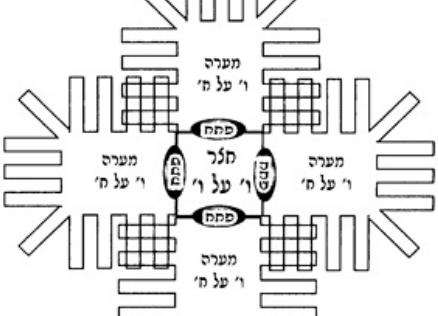

הכל לפי הסלע. אכוכין קאי שאם הקרקע חזק מ"ל הפרש אמה בין כוך לכוך לכותל ועושה יותר מי"ג כוכין ואם סלע הבא בידים ירחיק יותר מאמה זה מזה ולא יעשה יותר מד' או ה' כוכין במערה ומי שמקבל לעשות קבר לחבירו אין מוסגין לכוכין אלא לפי חוזק הקרקע ירבה או ימעט כוכין. ונראה בעיני דאמערות נמי קאי דהכל לפי הסלע יעשה מערות הרבה מכל לד ולשון המוספתא (פ"ו ה"ז) מוכיח דקא תני ופותח לתוכה שתי מערות ר"ש אומר ד' לד' רוחותיה ר' יהודה אומר בסלע הבא בידו פותח את שתיהן מרוח אחת אמרו לו אי אפשר לר"ש ושאלי המטה עוברין על גבי המערות: **גמ'** ה"ג בפי' ר"ח **הני תרי לחיכא שדי להו אי לבראי הא קמיתדשי ותו התנן חצר הקבר העומד בתוכו טהור** של כרכן. אם בכותל המערה שתתת החצר מופרין אותו אחד מימין הפתח ואחד משמאל ותופסין הכוכין תחת קרקע החצר ד' אמות: **הא קמיתדשי.** כרגלי ושאלי המטה וקובריה שמושיבים שם המטה ומשתחין שם הרבה. ולא דמי לדריסת ושאלי המטה שדורסין על גבי המערות המוקפות מכל לד כשמניחין את המטה לחצר דהתם כשביל הילוך לפי שעה לא קפיד ר"ש: **ותו.** דאם תמלי לומר דלדוושא לא מייש התנן בהדיא דהנכנס לחצר הקבר בשדה תיבה ומגדל ולא נטמא כמה שעבר על גבי המערות לר"ש ועכשיו עומד בחצר הקבר טהור דאין כאן כוך ואם איתא הרי נטמא בהאל שמאהיל על גבי הכוכין שתחת החצר. וכספרים שלנו כתוב אי לגואי בתוך המערה הסמוכה לקרקע המערה הא קא מיתדשי כשרוצה לקבור בכוכי הכותל הסמוך לו ולא נהיכא דאין זה דומה לשאר הכוכין ולא אפיק אדעתיה לאקשויי שיהא כוך זה משונה מן שאר הכוכין להיות תחת שולי המערה אלא בכותל הוא לשאר כוכין והלכך פריך אי לבראי הא קא מיתדשי: **דעביד לה כמין גגר.** מגעול של פתח זקוף שירד מלמעלה למטה כן עשה שני כוכין משני לידי הפתח זקופין כמין בור עמוקין ד' אמות ורחבין ו' על ו' ונתן המתים זקופים ונסמוך לכותל החצר עשאן דמשום ההוא פורתא לא מיתדשי אאין שם מתרכזין כל כך אחורי הפתח: קבורת

ורחבן ששה. ואפי' למ"ד בסוכה (דף מ.) שהאדם תופס אמה היינו בשהוא לבוש אבל מת שאינו לבוש כל כך אף עם המרון לא הוי כי אם אמה ומדע דבלא מלבוש אין מחזיק אמה דהא מקום אינו אלא אמה על אמה ברוס ג' אמות ואי אדם ערום מחזיק אמה אמה בתמתא היכי יתיב:

ועושה חצר על פתח המערה. כאן משמע שהחצר גבוה מן המערה דהא בעי למימר בגמרא שאחד מימין הפתח ואחד משמאל ונכנסין לתוך החצר דקאמר בגמרא אי לבראי הא קא מיתדשי וקשה דבפרק משוח מלחמה (סוטה דף מד.) משמע שאין החצר שוה עם קרקע עולם אלא עמוק וצריך לעלות בשיולא ממנו דמפליג בין פתחה למעלה לפתחה מן הצד וכן פ"ה שם וי"ל דאע"פ שהחצר עמוקה המערה עמוקה הימנה:

אי לבראי הא קא מיתדשי. ה"ה דה"מ למיפרן הא קא נגעי אהדדי אלא אומר ר"ת משום דה"מ לשנוי במעמיק כדמשני בסמוך ועדיפא מיניה פריך: **ותו** התנן חצר הקבר העומד בתוכה טהור. וא"ת לר"ש היכי אזיל כיון שיש ד' מערות לד' רוחות וכי תימא באמה שבין כוך לכוך האמר בפרק משוח מלחמה (שם) דאמת תופס אמות היכא דלא מסיימי מחילות ודוקא בחצר הוא דמסיימי מחילות אינו תופס ופ"ה דאזיל שם בשדה תיבה ומגדל:

דעביד לה כמין גגר. תימה אכתי העומד בתוכו אמאי טהור הא אמ תפיס ד' אמות דהא לא מסיימי מחילות דאמה קבור בתוך החצר עצמו ואם היינו אומרים דבוהל המערה הוא אמה אמי שפיר אבל לא מסמע הכי לקמן דחשיב כ"ב לר"ש וי"ח לרבנן משמע שאין בין חצל המערה לחצר כלום וכ"ת דמהדר ליה מחילה סביב המת א"כ לא הוי חצר שם על שם ואסר ממנה הרבה שיש ח' אמים לד' פתחי החצר הפתוחין לד' מערות [ועוד] קשה לר"י דאיך יתכן שאין פתח המערה רחב אלא ב' אמות ואיך יכנסו עם המת דע"כ אין בו יותר דכוך העשוי כמין גגר רחב אמה על אמה וא"כ צריך להרחיק כל כוך מקרן זוית אמה ואי אלא הכי אי אפשר דלא נגעי אהדדי ח' כוכין שבחצר הרי לב' הכוכין ב' אמות ואמה שמניח לכל קרן וקרן ולא נשאר כי אם שתי אמות לפתח ואומר רשב"א דיכול להיות הפתח רחב שלש אמות וכגון שירחיק לעולם הכוך שמימין הפתח אמה ושבשמאל יעשה בקרן זוית ב) הרי ג' אמות לב' כוכין עם הריוח נשארו ג' אמות לפתח ואע"פ שהכוך שבשמאל שהוא ממש בקרן זוית אינו רחוק מאותו שמונח לאורך המערה בשביבה אלא חצי האמה אין להקפיד הואיל וזה עשוי כמין גגר ואין רחבו אלא אמה על אמה ואע"פ שאתו מקפידין באותו שמושבב לרוחב המערה להרחיקה מקרן זוית אבל אמה אע"פ שאותו שמושבב באורך המערה רחוק כמו כן מקרן זוית אבל אמה ומתרחק והולך בשוה לצד דרום והמונח ברוחב המערה הולך בשוה לצד מזרח ואינן מקורבין יחד אלא בראשיו מ"מ לא מילקו חכמים בשוכבין ועוד יש ליתן טעם דאפילו לא היו מרחיקין אותו שמושבב לרוחב המערה אבל אמה מן הקרן לא היו מרחיקין כלום אלא היו יכולים לפחות אמה ברוחב המערה בשביל כך ולקבר דאם כן רחבה ה' וזה אינו יכול להיות לר"ש מפני אותן הכוכין שבצד הפתח מימין ומשמאל ולרבנן נמי דליכא כוכין לצד הפתח לא הוו יכולים לקבר רחבה מד' דאם כן איך היו מכניסין המרון

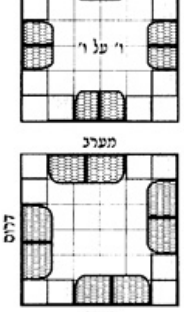

ב) דמיתדשי בדריסת רגלי בני אדם. ומתקיף לה ר' יוחנן אם כן דבעמידה זקופין מוקים להו בכותל

עין משפט נר מצוה

סז א מי' פ"ו מהל' טומאת מת הלכה ט וע"ש:

רבינו גרשום (המשך)

וג' מכנגדן ברוחב המערה שרוחב המערה ד' אמות ובין ד' אמות הללו עבוד ג' כוכין שצריך להרחיק מכאן מכאן וחצי אמה מכאן דהיינו אמה וג' כוכין ג' אמות ובינתיהן ב' אמות היינו ד' אמות וכוך אחד עשה מימין הפתח וכוך אחד משמאל הרי כאן י"ג כוכין בכוחלי המערה מד' רוחותיה. וקא שייל בגמ' אליבא דר' שמעון להיכן מוקים ב' כוכין הללו שבכוחל פתח המערה: ועושה חצר על פתח המערה לדברי הכל בין אליבא דתנא קמא ובין אליבא דר' שמעון שהתנא ר' אמות באורך ושש אמות ברוחב כמלא המטה וקוברי המת שיכולין ליכנס שם ובהכי סגי להו וקסבר תנא קמא אם רצה לפתוח מי שקנה חצר הקברות שתי מערות אחת פתוחה מצד אחד של חצר ואחת פתוחה מצד שני של חצר רשאי לעשות כן דליכא למיחש לשום טומאה בחצר ור' שמעון אומר רשאי לפתוח ד' מערות (ד' מערות) לד' רוחות לד' כוחלי החצר וכל מערה י"ג כוכין: רשב"ג אומר הכל לפי הסלע. כלומר לא אזלינן בתר אותו שיעור חשבון של כוכין דרבנן ור' שמעון אא"כ היא חזקה וקשה אותה שחופרין בה את הכוכין יוכל לפתוח בו כוכין יותר מאלו בתוך ח' אמות ולא צריך להרחיק כוך מן חבירו אמה כי אם בפחות הפסק סגי בינתים ואם סלע הבא בידים הוא צריך הרחקה טפי מאמה בין כוך לכוך שלא תפחת: וקא בעי השתא בגמ' היאך תרי כוכי אליבא דר' שמעון דיקחני דעבדי שני כוכין אחד מימין הפתח ואחד משמאל הך תרי כוכין היכן שדי להו כלומר באיזה מקום מן המערה מוקים להו אי לגואי לתוך גופה של מערה בתוך חללה חופרין בקרקע הא קמיתדשי להו כלומר הן נידושין ונרמסין בדריסת רגלי מכניסין שאר המתים בכוכין של כתלים ודורסין על אותן הקברים כשנכנסו במערה ואיכא וילוותא דשכבי ואי עביד להו להך תרי כוכי לבראי של מערה בחצר בקרקע אחד מימין הפתח ואחד משמאל לא אפשר דהתנן חצר הקבר העומד בתוכה טהור מפני שאין בה שום טומאת מת ואם איתא דחללו ב' כוכין משוכין ונקבעין מחוץ למערה בחצר ופתוחין למערה משתכח דאינ' קברי' בחצר ואמאי העומד לתוכה טהור טמא מיבעי ליה דכהן דקאי או מי שעושה חולין בטהרה דומיגין דדריס על מקום הקברים ודמי כמאן דקאי בגופה של מערה והוה ליה טמא: א"ר יוסי כר חנינא דעביד להו על פתח המערה אחד מימין ואחד משמאל כמין גגר. כלומר הכותל של פתח המערה אינו עבה ד' אמות שיהא יכול למיקבע הכוכין בעוביו שלא יצא לפנים או לחוץ ואין יכול לתקן בענין אחר אלא חופרין בעובי הכותל מלמטה למעלה ומשים אחד מכאן ומשים בתוכו ואחד מכאן ומשים בתוכו הבית עם ארונו זקוף כמין גגר כמו בריה החלון היורד ונעול מלמעלה למטה זקוף דהשתא ליכא לביחס משום טומאה דתצר ולא משום

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com